

A 2026. ÉVI BALASSA SÁNDOR¹-DÍJAT KASSAI ISTVÁN ZONGORAMŰVÉSZ KAPTA

A 2026. évi Balassa-díjas Kassai István és Balassa Mariann
(Fotó: Zeneakadémia / Fazekas István)

A 2026-ban a Balassa Sándor-díjat Kassai István Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, Érdemes művész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja érdemelte ki. Ezt a kitüntetést Balassa Mariann alapította férje, Balassa Sándor zeneszerző, a Nemzet Művésze, a Zeneakadémia hajdani professzora, a Zeneakadémia Alapítvány létrehozójának emlékére. A díj átadására 2026. június 27-én, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem 2025/26-os tanévét lezáró ünnepségen, a Zeneakadémia nagytermében került sor.

AZ ELHANGZOTT LAUDÁCIÓ SZÖVEGE:

*Tisztelt Rector Úr, Tisztelt Vezetőség, Tanáraink, Kedves Vendégeink,
Hallgatóink!*

Idén negyedik alkalommal kerül sor a Balassa Sándor-díj átadására. A díjat Balassa Mariann alapította férje, Balassa Sándor zeneszerző, a Nemzet Művésze, a Zeneakadémia hajdani professzora, a Zeneakadémia Alapítvány alapítójának emlékére.

A díjat eddig Medveczky Ádám címzetes egyetemi tanár, karmester², Kiss Gy. László tárogatóművész³ és a Budapesti Vonósok vehették⁴ át.

¹ Balassa Sándor (Budapest, 1935. január 20. – Budapest, 2021. május 14.) Erkel Ferenc-, Kossuth- és MMA-nagydíjas zeneszerző, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a nemzet művésze, a kortárs magyar zene sokoldalú alakja, zenei rendező, pedagógus.

² [Balassa Sándor díjat kapott Medveczky Ádám karmester, zeneakadémiai tanár](#) (Parlando 2023/4.)

A Balassa Sándor-díj egy Madarassy István Kossuth-díjas érem és szobrászművész által készített bronzéremből, egy a díjat igazoló oklevélből, valamint Balassa Mariann által biztosított 1 millió forint összegű díjból áll.

A Balassa Sándor-díj, Madarassy István Kossuth-díjas szobrászművész alkotása

Engedjék meg, hogy röviden ismertessem az idei díjazott nevét és munkásságát. Az ez évi díjazottunk Kassai István Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, Érdemes művész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

Kassai István 15 éves korában felvételt nyert Kadosa Pál és Ránki Dezső osztályába, 17 évesen tartotta meg első szólóestjét és két év múlva elnyerte az Artisjus díjat kortárs művek előadásáért. Húszévesen megnyerte a Magyar Rádió Zongoraversenyének első díját. 1981 őszén eljutott Franciaországba és találkozhatott Cziffra György zongoraművésszel, aki nagy hatással volt további fejlődésére és művészi kiteljesedésére. Később a koncertezés mellett foglalkozni kezdett Erkel, Volkmann, Mosonyi, Weiner és a kortárs zeneszerzők műveivel is. A Naxos Kiadónál lemezre vette Balassa Sándor összes zongoraművét, a Hungarotonnál Hubay Jenő 13 lemeznyi kamaraműveit Szecsődi Ferenc hegedűművésszel.

Ars poétikájának is lehetne tekinteni az alábbi, Tóth Idának (MMA) adott interjúban elhangzott mondatait: *„Fontos lenne, hogy a magyar múlt gazdagságát megismerjük, dokumentáljuk. Jó volna, ha előadóművészeink bátrabban használnák és hasznosítanák a zenetudomány eredményeit, hiszen a*

3 [A Budapesti Vonósok Kamarazenekar kapta idén a Balassa Sándor-díjat. Botvay Károly alapító művészeti vezető egy megfűrt versenyről, inspirációkról és szakmai elismerésekről \(Tóth Ida / MMA\)](#) (Parlando 2024/4.)

4 [A 2025. évi Balassa Sándor-díj átadása \(Balassa Mariann\)](#) (Palando 2025/4.)

tudóst végső soron az a cél vezérli, hogy a közönséghez eljuttassa az újonnan felfedezett kincseket.”

A díjhoz szívből gratulálunk, jó egészséget és további sikeres művészi alkotókedvet kívánunk szeretettel.

Budapest, 2026. június 27.

Balassa Mariann,
a díj alapítója

Kutnyánszky Csaba,
a Kuratórium elnöke

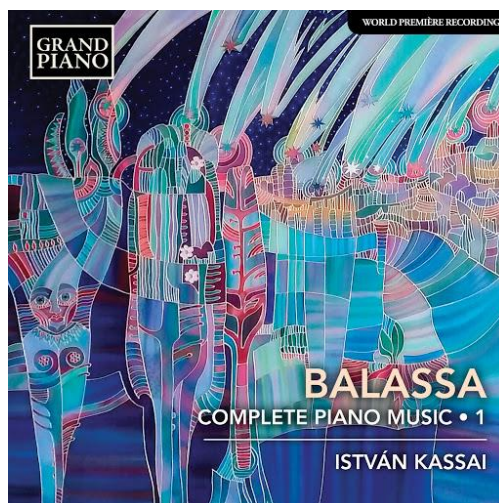
A 2026. évi Balassa-díjas Kassai István és dr. Kutnyánszky Csaba
(Fotó: Zeneakadémia / Fazekas István)

KASSAI ISTVÁN⁵ ELŐADÁSÁBAN BALASSA SÁNDOR ÖSSZES ZONGORAMŰVE

Balassa Sándor és Kassai István archív fotója

⁵ [Kassai István zongoraművész](https://azopus.hu) (azopus.hu)

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (46 felvétel)

© 2019 Grand Piano

BALASSA PIANO MUSIC CD 1 (GP 803) about the works

Az első CD műsorának első száma a szerző egyik első zongorára írt műve is egyben, az **Öt testvér op. 5** (1960, átdolgozva 1994). Az öt testvér az emberi kéz szimbolikus képe. Az öt ujj együttműködése, teremtő erő. A ciklus stílusa őrzi a "kezdő" komponista naiv hangja mellett a korabeli avantgárd hatásának érintettségét. Az első, töprengő, tételt komisz-tréfálkozó második, majd a groteszk-brutális harmadik követi. A negyedik tétel falusias hangulatú évődés, az ötödik egy ima, hosszabb *ricercare* középírással. A tétel és a ciklus záró szakasza megbékélést sugall, rövidebb alakban fel fog majd tűnni a Hárfaszonatina (op. 47) 2. tételeként. Az ajánlás Ábrahám Marianne zongoraművésznek, kiváló magyar zongorapedagógusnak szól.

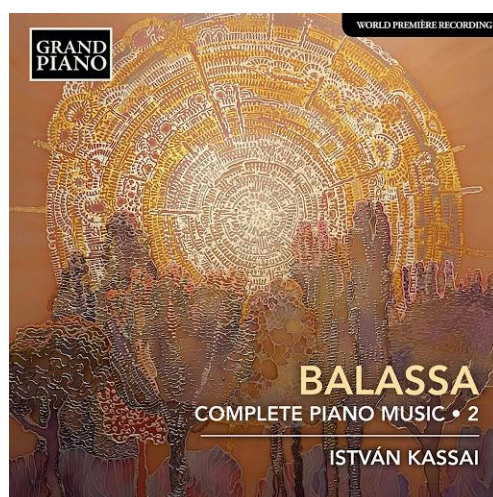
A **Levelek a rezervátumból op. 87** (2004) c. hét darab cimbalomra íródott, ezen a felvételen a szerző beleegyezésével zongorán hangzik el. A ciklus a szerző életének olyan korszakából származik, amikor joggal érezte magát elszigeteltnek, a zenei életből kirekesztettnek. Az első két darab halk panaszkodását és sóhajait dacosan kopogó kis toccata, majd koldusnóta követi. A lendületes ötödik tétel az egyetlen fénysugár ebben a rezervátumban. A hatodik darab pasztorál hangulatát rendre metsző disszonanciák szakítják meg, majd a tétel a semmibe tűnik. A hetedik tétel sem hoz megnyugvást, a gyors toccata nem tánc, hanem hidegrázás. A sötét hangulatú darabok paradox módon élvezetes zongora-ciklussá állnak össze, amelynek egyedi színt ad a cimbalomra írt textúra. A sorozat ötödik darabját a szerző későbbi időpontban ehhez a hangfelvételhez átdolgozta. Az ajánlás Rácz Aladár két híres tanítványának,

Gerencsér Ferencnek és Szalai Józsefnek szolt, akik a cimbalomduó játék első képviselői voltak Magyarországon, és talán világszerte is.

A **Két zongoradarab op. 137** (2014) című koncertpódiumra való erőteljes tételpár klasszicizáló stílusban íródott. Balassa ritkán írt program, azaz cím nélküli zenét, ez a kivételek egyike. A mű nyelvezete tisztán zenei, formája, szerkesztésmódja, motivikája is világos, helyenként ellenpontoszó bonyolultsága ellenére magától értetődő zene, a címadás talán felesleges is lenne. Az ajánlás Falvai Sándornak, a Zeneakadémia zongora professzorának, egy ideig rektorának szol, a szerző az ő technikai felkészültségére és intellektuális képességeire épít.

A **Láda fia I. op. 113** (2009) és a **Láda fia II. op. 120** (2010) kétszer tizen négy könnyű zongoradarab Balassa gyerekek számára írt darabjai között jelentős helyet foglalnak el. A darabok nehézségi foka a könnyűtől a középnehézig terjed, így az alapfokú zongoraoktatásban (nagyjából 8-16 éves korig) foglalhatják el méltó helyüket. A darabok nem pedagógiai szempontok, hanem kompozíciós és esztétikai elvek szerint követik egymást a címadások által is sugallt változatos sokszínűségben. A címek tempó- vagy karakterjelzések (*Allegretto, Legato, Kürtök és trombiták, Szelíden és vadul*), műfaj-megjelölések (*Pasztorál, Etűd, Preludium, Capriccio, Tánczene, Posztludium*) de groteszk (*Különös arc, Borsószem, Csóllátó, Ugróiskola, Furcsa pár*), költői (*Üzenet, Horizont, Nyári könnyű szellő, Dombról jövet, Elutasított kérés, Titkos kert*) meghatározások is lehetnek. A Láda fia I. ajánlása Hambalkó Edit zongoraművésznek, a Bartók konzervatórium egykori tanszékvezető tanárának szol.

A CD záró darabja az első **Szonatina op. 23/5** (1961, átdolgozva 1996) a szerző zongorára írt műveinek egyik kiemelkedő darabja. (Az opusz 23 *Iskolai hangjegyfűzet* hangszeres és vokális művek gyűjteménye) Az első két tétel visszatérő dalforma. Az elsőben uralkodik az ellenpontoszó szerkesztésmód, duett váltakozik a sokszólamúsággal. A második, groteszk tétel harcias induló, kecses 3/4-es barokkos középrésszel. A harmadik lassú tétel egy valse triste, a finálé rondó formájú. A sodró lendületű rondótémát az első epizód bumfordi tánca követi, megtorpanás után visszatér a rondótéma, majd a második epizód folyondárjai után rövid kadencia következik. A rondótéma harmadik visszatérését rövid összegző Coda teljesíti ki. Az ajánlás a Magyar Nemzeti Társaskörnek szol.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (41. felvétel)

© 2019 Grand Piano

BALASSA PIANO MUSIC CD 2 (GP 804) about the works

A **Művész utca 11/a. op. 101** (2007) ciklus a szerző egyetlen csembalóra írt műve, ezen a felvételen zongoradarabként hangzik el. A darab címe a szerző barátja, Terényi Ede erdélyi magyar zeneszerző kolozsvári lakcíme, akinek a darab ajánlása is szól. Terényi e felvétel megjelenése idején is dolgozik Balassa-monográfiáján, amely egyszerre életrajz és műelemzések sora. A ciklus egy baráti látogatás története az érkezéstől (*Bekopogó*) a baráti társalgáson (*Kettős történet*) visszaemlékezésen (*Közjáték*) a sziporkázó szakmai beszélgetésen (*Toccata*) keresztül a távozásig (*Búcsúzó*), csak a ciripelő tücskök maradnak a kertben. A csembaló tipikus hangszíneire írt zenei szövet a zongorán a mű másik, nem kevésbé vonzó arcát jeleníti meg.

Az **Albumlapok Sayakának op. 140** (2013) c. nyolc miniatűrt Kubota Sayaka japán zongoraművésznőnek komponálta a szerző, aki tanulmányait Debrecenben és Budapesten végezte, és aki a ciklust többször is játszotta nagy sikerrel. Balassa a japán és magyar zenekultúra összeházasítására tesz kísérletet, modalitás, dallamvilág, formavilág tekintetében. Magyar zongorista szemmel és füllel ez a kísérlet eredményes, a haiku-tömörségű kisformák, a trichordos, pentatonos hangsorok, a helyenkénti idézetek nem hatnak idegenül a magyar zenei környezetben. Balassa japán ruhát ölt, de magyar marad.

A Bagatellek és szekvenciák op. 17 két rétege közül a Bagatellek (1953 körül) a szerző legkorábbi kiadott művei közül valók, még főiskolás éveinek kezdetéről, amikor – ahogy mondta – a zeneszerzői írás-olvasás tanulásának kezdetén volt. A második darab komponálásának idején a Szent Anna tó, a negyedik a Galopp címet viselte. Amikor a 3/4-es darabbal kapcsolatban a szerző konzervatóriumi barátja, Bakki József zeneszerző szóvá tette, hogy – lévén a ló négylábú állat – a Galopp csak páros ütemű lehet, a zeneszerző azzal szürreális érveléssel védekezett, hogy ez egy háromlábú ló. E darabok frissesége méltán tette e műveket a kezdő zongoristák kedvencévé. A Szekvenciák jóval későbből származnak (1970 körül), a szabadon kezelt tizenkétfokúság idején keletkeztek. Az első tétel rendkívül rövid és sűrített, szinte hisztérikus gyorsasággal minden megtörténik benne a néhány hangos alapmotívummal, ami megtörténhet. A második, lírai darab a szerző által e stíluskorszakban kedvelt és a zeneszerző társak által is előszeretettel alkalmazott hoquetus technikát használja, amely egy alapvetően egyszerű motívumot regiszterváltásokkal tördel szét, és így új értelmet ad neki.

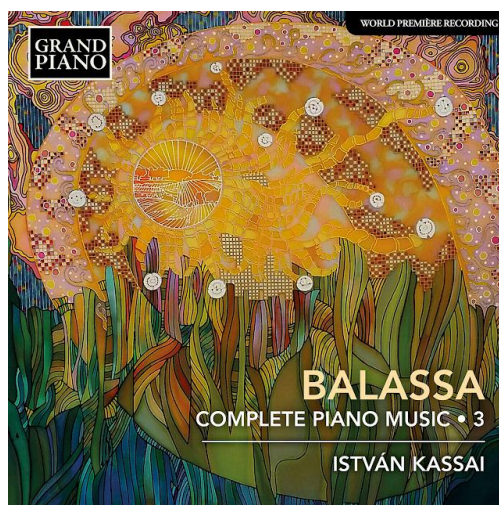
A Három szonatina A, B, C op. 131 (2009) pedagógiai célból íródott, ajánlása is egy kiváló pedagógus házaspár – Veroszta Magda és Barabás Ernő – emlékének szól. Az A szonatina peckes első tételét rövid arietta követi, majd a finale a „Sári lovam, a fakó” népdal parafrázisa. A B szonatina első tételének sóhajait miniatűr szonáta-formájú finálé követi. A C szonatina ismét háromtételű, az első lassú tétel váltakozó hosszúságú ismételt strófái után sodró, szeszélyes gyors tétel következik, a zárótétel ismét lassú, négysoros, népdal-egyszerűségű dallam, egyszólamú ellenpont-kísérettel. Az első és harmadik szonatina páros, míg a második páratlan ütemben íródott.

A Szonatina zongorára op. 136 (2014) ajánlása D. Kemény Erzsébetnek, Balassa művei iránt elkötelezett zongoratanárnak szól. Az első lassú tétel visszatérő háromrészes formában íródott, panaszos ének, puritán kísérettel. A második, hasonló formájú, mérsékelt lüktetésű tételt gyors finale követi, amelynek egyenletes, folyamatos mozgását csak a forma kulcspontjain töri meg eltérő lüktetés vagy megkomponált visszatartás. A mű egészére a váltakozó metrum aszimmetriái jellemzőek, amelyek azonban nem befolyásolják a formák természetes kibontakozását.

A **Szonatina hárfára op. 47** (1993) ajánlása Bábel Klára hárfaművésznek szól, e felvételen a szerző hozzájárulásával zongorán hangzik el. A műben ismét a megfigyelhetjük a hoquetus technikát meg, de a Szekvenciák zenei világától gyökeresen eltérő, tonális környezetben. Az első tétel vízizenéje után a második tétel pasztorálja következik, amely az Öt testvér c. zongoraciklus legvégének (Vol. 1, 5. track) újrafogalmazása. A lendületes finálé rondo forma. A zeneszerző olyannyira meg volt elégedve a hárfadarab zongora-előadásával, hogy ennek alapján külön kottafüzetben meg is jelentette a hárfadarabbal hangról hangra azonos zongoraműként, csak a notációt egyszerűsítettük.

A **Négy előadási darab cimbalomra op. 98** (2006) zongoradarabként is virtuóz élvezetes játszani- és hallgatnivaló. A tételek: *Kétszólamú gyakorlat*, *Szeszélyes játék*, *Rubato és giusto*, *Kis rondo*. A ciklus ajánlása Szalai Józsefnek szól, aki az egyik legjobb tanítványa volt Rácz Aladárnak (akit a cimbalom Liszt Ferencének is neveztek).

A **II. Szonatina op. 83** (2006), ahogy az első is, koncertpódiumra szánt darab. A váltakozó metrumú, mérsékelt tempójú első tétel szonátaformában kezdődik, de a visszatérés fő témája után befejeződik. A második tétel elegáns scherzo, rondó formában. A látomásos lassú tétel után megszakítás nélkül következik a szonáta formájú finálé, amelyben a feldolgozási rész új témája codában visszatér, a végső kitörés után a darab halk dúr hármason ér véget. A darabot a szerző Ambrózy Béla volt zeneakadémiai zongoratanára emlékének ajánlotta, aki a kortárs zenének is elkötelezett előadója volt.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (26 felvétel)

© 2019 Grand Piano

BALASSA PIANO MUSIC CD 3 (GP 805) about the works

A **Kicsi a bors... op. 106** (2008) című ciklus alcíme bár *Hat bagatell*, de a cím arra utal, hogy a viszonylagosan kis formákban jelentős pianista feladat rejlik. A szerző a budapesti zeneakadémia rendkívüli tehetségek tagozatának írta a darabot, ahol a még gyerek zenészek fiatalon nagy technikai teljesítményekre voltak képesek. (a „kicsi a bors, de erős” azaz nagy teljesítményre képes, egy magyar közmondás). Az már a sors fintora, hogy a tanár soha nem tűzte műsorra a számukra ajánlott bagatelleket. A tételek cím nélküliek, az első tétel mérsékelt tempójú, neoklasszikus főrészét élénk, indulószerű középrész követi, kadencia, majd rövid visszatérés után megszakítás nélkül következik a virtuóz scherzo, népzenei ihletésű pompózus középrésszel. A tragikus harmadik tétel hatalmas fokozása után visszatér a rezignált hang. A negyedik tétel szellemes, neobarokk tánc-tétel, az ötödik változatos, de kegyetlen természet-zene, míg a hatodik, a finálé komor tarantella, bolgár ritmusú középrésszel.

Az **Északi ajándék op. 139** (2015) szóló hárfadarab tulajdonképpen háromtételű szonatina. Az első tétel rondó, a második háromrészes forma, a harmadik lassú bevezetéssel ellátott lírai toccata, erélyes lezárással. A darabot a szerző egy régebbi, lettországi látogatása inspirálta, amely akkor még szovjet fennhatóság alatt volt. Az ottani táj hangulata, az emberek kedvessége, vendégszeretete volt megkapó számára, az ottani benyomásokat rögzítette a kottában. A művet – ahogy a cimbalomra és csembalóra írt darabokat is – egyetlen hangnyi változtatás nélkül elő lehet adni zongorán, és ettől semmit sem veszítenek hatásukból.

A **12 könnyű zongoradarab op. 123** (2011) címe megtévesztő, hiszen ezek a darabok egyáltalán nem könnyűek, technikai szempontból inkább a középnehéz kategóriába tartoznak. Az első tétel (*Kis pendelyes*) egy pici, kedves, maszatos arcú falusi leányka portréja, a másodikban (*Téma változatokkal*) a finálé közepén még a zongoratanárnő is megjelenik: "nem jó, még egyszer!"... A *Hubble ajándéka* c. darab a zeneszerző csodálatát tükrözi az égbolt végtelensége iránt, megkapó zenei eszközökkel. A *Liliputi lakodalom* nem törpék lagziját ábrázolja, hanem egyfajta távolságtartást - minden nagy esemény ilyen picike, ha kívülről-távolról szemléljük. A *Jégvirágok* szépséges, de dermesztő világát az *El nem küldött levél* fokozódó elkeseredése, majd belenyugvása követi. A *Tételpár* egy rövidke, kötött négyszólamúságban írt komoly darab és egy

mérsékelt tempójú, indázó rövid táncétel párosa. Ezt az *Álom* követi, az álomtalan, mély alvás és a lidércnyomás váltakozása után nyugodt békés álom következik. Érdekes tétel a tizedik, az *Etüd, amelyben a játékos maga választja meg a tempót*; az előadónak igencsak észnél kell lennie a tétel ártalmatlannak tűnő elején, ha nem akarja kitörni a nyakát a végén... Az *Altató* a szerző egyik fő művéből, a *Földindulás* c. operájából való, a Bölcsődal sűrítettebb megfogalmazása. A zárótétel *Makovecz Imrének, a Magyar Művészeti Akadémia alapító elnökének emlékére* íródott, az ő zenei portréja.

A **Hajta virágai op. 38** (1984) című szóló cimbalomra írt darab rendkívüli nehézsége a zongorán is megmaradt. A ciklus a szerző "modernista" korszakának a végén íródott emlékképek alapján: egy kamaszkori békés horgászat a jászságbeli Hajta patak virágszőnyeggel borított partján, amit heves zivatar szakított félbe. A *Introduzione* látszólag szabad improvizáció, amit két rondó követ. A *Rondo I.* rondótémáját, amely a Prelúdium témájához hasonló, de kissé élénkebb, de kötött tempóban, amelyet igen rövid első epizód követ, majd a rondótéma után a polonéz ritmusú második epizód. A rondótéma második visszatérése után tétel mintegy kérdőjellel ér véget. A *Rondo II.* egy Toccata, elképesztő kitörésekkel. Kivételesen virtuóz darab, amely, Balassánál nem megszokott módon, dinamikai és érzelmi csúcsponton végződik.

A **Rondó op. 145** (2018) a szerző legutóbbi zongorára írt opusa, egy korábbi darabjának átírata. Külön e lemez felvételére készült. Balassa a művében Couperin rondó formamodelljét kelti életre, zenéje nem tűnik sem archaizálónak, sem elavult holminak. Vélhető, hogy a zenei korszakokban több a közös rokon vonzalom, mint az elválasztó tagadás?

A **Fantázia op. 97** (2006) ajánlása Kiss Dénes költőnek szól, akinek az életét meghatározta az 1956-ban tanúsított kiállása. A darab összetett, alapjában rondóforma, mottóként értelmezhető motívum-ékelődésekkel. A szerző egy naplóhoz hasonlította, amelyet az ember megtalál, elolvasva ismét átélhetőek az egykori események-érzelmek, és amikor az ember becsukja a naplót, minden fájdalom, küzdelem és boldogság távolivá lesz; emlék, elmúlt. Megrendítő darab. Balassa ezt tartja zongoraművei legjobbjának, ezért szerkesztettem a CD program legvégére.

Kassai István